

Engelsk C – HFE

Vejledning / Råd og vink

Afdelingen for gymnasiale uddannelser 2010

Alle bestemmelser, der er bindende for undervisningen og prøverne i de gymnasiale uddannelser, findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser, herunder læreplanerne. Denne Vejledning/Råd og vink indeholder forklarende kommentarer til nogle af disse bestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Desuden gives eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration, og den udgør dermed et af ministeriets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse.

Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. IDENTITET OG FORMÅL	2
1.1 Identitet.....	2
1.2. Formål	2
2. FAGLIGE MÅL OG INDHOLD	2
2.1 Faglige mål	2
2.1.1 Receptiv og produktiv sprogfærdighed	3
2.1.2 Analysefærdighed.....	4
2.1.3 Kulturkendskab	4
2.1.4 Læringskompetence	4
2.2 Kernestof	5
2.2.1 Sprog og kommunikation	5
2.2.2 Tekster og mediestof, herunder film	6
2.2.3 Samfundsforhold i den engelsktalende verden.....	7
2.3. Supplerende stof	8
3. TILRETTELÆGGELSE.....	8
3.1. Didaktiske principper	8
3.1.1 Den anvendelsesorienterede profil	8
3.1.2 Arbejdet med tekster	8
3.1.3 Strategier for fremmedsprogstilegnelse.....	8
3.1.4 Det skriftlige arbejde.....	9
3.2 Arbejdsformer	9
3.2.1 Forløbsplanlægning	9
3.3 Informationsteknologi og elektroniske medier	10
4. EVALUERING	11
4.1 Løbende evaluering	11
I læreplanen skelnes mellem løbende evaluering og eksamen. Den løbende evaluering skal være både formativ og summativ. Den løbende evaluering kan foretages både skriftligt og mundtligt. Formålet er at støtte og styrke kursisternes kompetencer og læringsproces.....	11
4.2 Prøveformer.....	11
4.2.1 Mundtlig prøve.....	11
4.1.2 Undervisningsbeskrivelser	13
4.2 Bedømmelseskriterier	13
4.2.1 Den mundtlige prøve	13
4.2.2 Karakterfastsættelse.....	13

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det slås i læreplanerne fast, at engelsk er et færdighedsfag, et vidensfag og et kulturfag. Det er opgaven i løbet af det fulde uddannelsesforløb at få de forskellige dele af faget i samspil med hinanden i undervisningen.

Betegnelsen færdighedsfag hentyder først og fremmest til mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed, men dernæst til kommunikative færdigheder i bredere forstand, til analysefærdigheder og til færdigheder i indsamling og formidling af faglig viden. At der er tale om et vidensfag betyder i denne sammenhæng, at der erhverves en viden om fagets stofområder, både hvad angår sproglige, tekstlige, historiske og kulturelle elementer. Engelsk som kulturfag betyder, at faget er en døråbner til andre kulturer. Kursisterne opnår i mødet med det fremmede en mulighed for at sætte deres egen kultur i relief. Færdigheder og viden erhvervet i engelsk udvikler kursisternes forståelse af egen kulturbaggrund og danner grundlaget for, at de kan kommunikere på tværs af kulturelle grænser uden kulturelt betingede misforståelser.

Disse aspekter er centrale for faget engelsk på alle niveauer. Samtidig må faget anskues i sammenhæng med den samlede uddannelses formål. Færdigheder, indsigt og kulturel forståelse erhvervet i engelsk, alene og i samspil med andre fag, bidrager til den dannelsesproces, som fagrækken i gymnasiet samlet skal fremme.

1.2. Formål

Formålet med undervisningen i engelsk er at gøre kursisterne i stand til at bruge engelsk som middel til at kunne begå sig og handle i en verden, hvor det engelske sprog bliver stadig mere dominerende. Engelsk vil ofte være det sprog, der gør kontakt og kommunikation på tværs af grænser og kulturer mulig. Som sådan er engelsk et færdighedsfag, hvorfor der må arbejdes med sprogets udtryksside.

Ved kontakten med engelsktalende kulturer vil kursisterne få en mulighed for at erhverve forståelse for andre kulturer og deres udgangspunkt. På denne måde sættes deres egen kulturbaggrund i relief med et mere nuanceret syn på egen kultur til følge.

De enkelte discipliner i faget på C-niveau udvikler viden og færdigheder både på det sproglige og det samfundsmæssige område, som er forudsætninger for at kunne forberede kursisterne til at gå videre på et højere niveau i faget. Faget er med til at opbygge en generel studiekompetence i kraft af både metoder og arbejdsformer.

2. Faglige mål og indhold

2.1 Faglige mål

Læreplanen er målstyret, og derfor får læreplanens afsnit 2.1 om faglige mål en vigtig funktion i forbindelse med planlægning af undervisningen. Punkterne i dette afsnit kan opfattes som pejlemærker, der kan benyttes, når man skal træffe faglige valg – fx om sammensætning af tekster, emnevalg, fagets rolle i samspilsforløb, tilrettelæggelse og valg af eksamenstekster. I løbet af det samlede uddannelsesforløb skal kursisterne nå frem til de definerede mål, selv om

forskelle med hensyn til kursisternes niveau naturligvis betyder, at ikke alle opfylder målene i lige høj grad.

Vejen til målene kan variere med hensyn til antal læste sider, arbejdsformer, krav om teksttyper osv. Det afgørende er, at ethvert emne indtænker en række af de faglige mål, og at der i undervisningen over det samlede forløb har været arbejdet med at udvikle kursisternes faglige kompetencer inden for samtlige de definerede mål.

Kernestoffet, der er beskrevet i læreplanens afsnit 2.2, er centralt for opfyldelsen af de faglige mål. De kompetencer, der beskrives i 2.1 opnås gennem beskæftigelse med kernestoffet og det supplerende stof, men også her overlades de mere detaljerede valg til den enkelte lærer. Det kan være en fordel, at faggruppen i fællesskab diskuterer, hvad målene konkret indebærer, og hvordan der kan arbejdes med dem i undervisningen - herunder hvilken rolle faget på denne baggrund kan indtage i faglige samspil.

Læreplanens afsnit om faglige mål omfatter følgende hovedområder:

- Receptiv og produktiv sprogfærdighed
- Analysefærdighed
- Kulturkendskab
- Læringskompetence

2.1.1 Receptiv og produktiv sprogfærdighed

Ordlyden i skemaerne er hentet fra de respektive læreplaner.

lytte/læse	<i>almene emner</i>
tale/skrive	<i>sammenhængende om et kendte emne; formulere egne synspunkter og argumenter</i>
oplæsning	<i>Forståeligt</i>
interaktion	<i>deltage i samtale</i>
ordforråd	<i>Alment</i>
fluency og korrekthed	<i>sammenhængende</i>

Sprogfærdighed omfatter dels de fire 'grundkompetencer' lytte, læse, tale, skrive, dels kompetencer der kombinerer disse, fx samtale og diskussion (interaktionskompetencer) og oplæsning.

Sprogbrugskompetencerne skal altså forstås i sammenhæng med hinanden. Samtidig gør beskrivelsen det klart, at de hver især og sammen bygger på beherskelse af sprogbygningen (sprogsystemet) i form af udtale, grammatik og ordforråd.

Lytte- og læseforståelse er kædet sammen med, hvilken type emner man beskæftiger sig med. På C-niveau skal kursisterne kunne forstå engelsk anvendt om almene emner. Med almene emner menes emner, som ikke forudsætter indsigt i et bestemt fagområde og ikke kræver kendskab til en særlig faglig terminologi. I en dansk sammenhæng er fx mange artikler i *Samvirke* og *Ud og Se* eksempler på tekster, der ikke kræver særlige forudsætninger af læseren, og som appellerer til en bred modtagergruppe. Der er således ikke på C-niveau krav om, at kursisterne skal kunne beherske sprogfærdighed om faglige emner, forstået som emner, der kræver en vis fordybelse af modtageren, forudsætter et vist forhåndskendskab til emnet og anvender fagspecifik terminologi i et vist omfang. Skellet mellem det almene og det faglige kan altså til en vis grad forstås som en skelnen mellem en lægmandsvinkel og en faglig vinkel på et givet stof, idet fokus på C-niveau ligger på det anvendelsesorienterede aspekt af faget.

Også de produktive kompetencer (tale, skrive) defineres i læreplanen med udgangspunkt i, hvilke typer emner man skal kunne tale og skrive om. På C-niveau skal kursisterne kunne

give en mundtlig og skriftlig fremstilling om et kendt emne. Desuden betones særsomt færdighed i at formulere egne synspunkter og argumenter.

Om den skriftlige og mundtlige fremstillingsform siger læreplanen, at den på C-niveau skal være sammenhængende. At fremstillingen er sammenhængende betyder, at der ligger en samlen ide til grund for den, og at denne ide fremstår tydeligt.

De produktive kompetencer er selvfølgelig i ligeså høj grad som de receptive snævert forbundet med beherskelse af sprogsystemet. På C-niveau er kravet til ordforrådet, at det skal sætte kursisten i stand til at deltage i samtale, dvs. et alment ordforråd. Der er intet eksplicit krav om sproglig korrekthed, men betoningen af, at kursisten skal kunne give en sammenhængende fremstilling på engelsk betyder, at der kræves en vis grad af fluency.

2.1.2 Analysefærdighed

Beskrivelsen af analysekompetencer bygger på en kognitiv taksonomi med tre niveauer: redegørelse, analyse, vurdering og perspektivering.

redegørelse	<i>indhold og synspunkter i forskellige typer.. tekster og ... mediestof, herunder film</i>
analyse	<i>grundlæggende tekstanalyse</i>
vurdering og perspektivering	<i>tekstens placering i forhold til andre tekster</i>

På redegørelsesniveauet er kravet, at kursisterne er i stand til at uddrage indhold og synspunkter i forskellige typer tekster. Fokus vil på dette niveau især ligge på evnen til at skelne mellem væsentligt og uvæsentligt i en tekst.

På analyseniveauet kræves, at kursisterne beskæftiger sig med og kan anvende grundlæggende tekstanalytiske begreber.

På perspektiveringsniveauet skal kursisterne kunne placere en tekst i forhold til andre tekster og den sammenhæng, som disse er studeret i, fx i form af en sammenligning af to eller flere tekster om samme emne.

2.1.3 Kulturkendskab

At kunne sætte en tekst ind i en større sammenhæng betyder også at kunne forholde sig til samfundsmæssige og kulturelle forhold i Storbritannien og USA. Kursisterne på C-niveau skal derfor have en grundviden om disse forhold. Kulturkendskabet opstår desuden ved, at mødet med den fremmede kultur sætter kursisternes egen baggrund i relief.

2.1.4 Læringskompetence

Læreplanen kræver, at kursisterne skal kunne anvende faglige opslagsværker og øvrige hjælpemidler.

Faglige opslagsværker er fx ordbøger og grammatikker. Hensigtsmæssig anvendelse af den slags hjælpemidler kræver beherskelse af et grundlæggende sproglige begrebsapparat. For at kunne anvende en ordbog skal man fx kende ordklasserne og de forkortelser for dem, som ordbøgerne anvender. Denne fortrolighed med terminologien forudsætter, at håndbøgerne regelmæssigt anvendes i undervisningen, både i form af egentlige opslagsøvelser og som en integreret del af arbejdet med tekster og emner.

Den overordnede læringskompetence omfatter således de tekniske/metodiske færdigheder, som er beskrevet ovenfor, men også strategiske og motivationsmæssige aspekter. Kompetencen forudsætter endvidere bevidsthed om egne læringsprocesser. Denne bevidsthed udtrykkes

bl.a. ved rutine og evne til at planlægge og vurdere egne læringsprocesser med henblik på realisering af selvstændig læring.

2.2 Kernestof

Undervisningen i engelsk er styret af det, som kursisterne skal kunne som resultat af undervisningen, dvs. deres kompetencer. Kompetencerne i engelsk er formuleret i læreplanernes punkt 2.1 *Faglige Mål*. Disse kompetencer kan opnås ved arbejdet med meget forskelligt stof og ved anvendelse af varierende arbejdsformer og er altså ikke knyttet til et særligt pensum. Dog er der i læreplanerne fastsat et fagligt indhold, der er uomgængeligt for opnåelse af de specifikke kompetencer, og dette obligatoriske indhold fremgår af kernestoffet. Dette kernestof skal dog ikke opfattes som et pensum, men som en nødvendig forudsætning for at nå målene. For at nå helt frem til målene skal der bruges stof, der perspektiverer og uddyber kernestoffet og i det hele taget udvider den faglige horisont, og dette stof er ikke nærmere defineret, men bestemmes af læreren, kursisterne, og de tværfaglige behov, man måtte have. Dette materiale er det supplerende stof.

Kernestoffet relaterer sig til følgende områder:

- Sprog og kommunikation
- Tekster og mediestof, herunder film
- Samfundsforhold i den engelsktalende verden.

Oversigt over læreplanens beskrivelse af kernestoffet:

sprogbygning	<i>grundlæggende grammatik, ortografi og tegnsætning; udtale</i>
ordforråd	<i>ordforråd</i>
sprog i kontekst	<i>kommunikationsstrategier</i>
sprognormer	<i>standardsprog og variation</i>
verdenssproget	<i>engelsk som globalt kommunikationssprog</i>
tekstanalyse	<i>tekstanalytiske grundbegreber</i>
teksttyper	<i>forskellige typer af nyere litterære tekster, ikke-litterære tekster og mediestof, herunder film</i>
samfundsforhold	<i>væsentlige samfundsmæssige forhold i Storbritannien og USA</i>
andre dele af den engelsksprogede verden	<i>aktuelle forhold</i>

2.2.1 Sprog og kommunikation

Undervisningen i det sproglige område kan tage udgangspunkt i kursisternes kendskab til tilsvarende områder inden for det danske sprog, således at kursisterne ved en kontrastiv tilgang får viden om de særpræg, der kendetegner det engelske sprog.

De faglige mål, der skal udmøntes i arbejdet med det sproglige kernestof, er beskrevet i vejledningens afsnit om ”receptiv og produktiv sprogfærdighed”. På C-niveau omfatter det sproglige kernestof grammatik, skrift, tegnsætning samt udtale og ordforråd. Fokus ligger primært på sprog i anvendelse, forstået som sprogbrug, snarere end på sprogbygningen, hvor sproget betragtes som et sammenhængende system. Grundlæggende grammatik er fx sætningsanalyse og ordklasser, verbernes hovedtider, bøjning af uregelmæssige verber, forskellen på adjektiver og adverbier og lignende, således at kursisterne behersker de grammatiske regler i praksis. Der arbejdes desuden med udtale, herunder fx de vigtigste udtaleregler og vigtige forskelle mellem skrift og lyd. Arbejdet med ordforråd er kædet sammen med de typer af tek-

ster, som kursisterne læser. Ordforrådet bør derfor sætte kursisterne i stand til at læse og tale om tekster om *kendte* og *almene* emner.

Kommunikationsstrategier indgår også i kernestoffet. Det betyder, at kursisterne skal arbejde med forskellige måder at formidle et budskab på. Effektiv formidling bygger bl.a. på viden om, hvem målgruppen er, bevidsthed om, hvilke muligheder og begrænsninger en given kommunikationssituation og et givent medie giver samt et sprogligt beredskab, der sætter afsenderen i stand til at omformulere og tilpasse det sproglige udtryk til situationen.

Endvidere indgår emnet standardsprog og variation i engelskundervisningen. Der er både et skriftligt og et mundtligt engelsk standardsprog, som kursisterne skal stifte bekendtskab med. I skriftsproget betyder standard den i den engelsktalende verden bredt accepterede norm for, hvordan man udtrykker sig på skrift i fx aviser og tidsskrifter. Denne norm omfatter grammatik, ortografi og tegnsætning.

I en mundtlig sammenhæng er en række forskellige regionale og nationale udtalevarianter acceptable. I en undervisningssammenhæng i Danmark er det ikke relevant at forlange, at kursisterne behersker én bestemt variant, men en vis viden om forskellige accents karakteristika og status vil hjælpe kursisterne til at gebærde sig fornuftigt i samtale med indfødte. Det gælder også for karakteristiske forskelle på britisk og amerikansk udtale, hvorimod et krav om konsekvent brug af enten den ene eller den anden variant for de fleste kursisters vedkommende hverken er realistisk eller relevant.

Sproglig variation hentyder dels til variation inden for standardsproget, dels til forholdet mellem standardsproget og andre varianter. Inden for standardsproget forekommer variation bl.a. i form af forskelligt stilleje, der svarer til forskellige kommunikationssituationer. Der er forskel på ordvalg og syntaks i mundtlig og skriftlig kommunikation, i formelle og uformelle sammenhænge osv.

Sproglig variation hentyder dels til variation indenfor standardsproget, dels til forholdet mellem standardsproget og andre varianter. Inden for standardsproget forekommer variation bl.a. i form af forskelligt stilleje der svarer til forskellige kommunikationssituationer. Der er forskel på ordvalg og syntaks i mundtlig og skriftlig kommunikation, i formelle og uformelle sammenhænge osv. En vis viden om stilleje vil hjælpe kursisterne til at forstå og anvende ordbogens stilistiske oplysninger (fx S, T, glds., hist., vulg., am.).

Engelsk som internationalt kommunikationssprog er også en del af kernestoffet. Engelsk anvendes som det naturlige andetsprog i fx internationale organisationer, multinationale firmaer, faglige netværk, grænseoverskridende subkulturer og i mange andre offentlige og private sammenhænge. I sagens natur findes der ikke én accepteret standard for den type kommunikation, men mange.

2.2.2 Tekster og mediestof, herunder film

Tekstanalytiske begreber

Ifølge de faglige mål (pkt. 2.1) skal kursisterne kunne analysere forskellige typer tekster og mediestof, herunder film, af litterær og ikke-litterær art, hvortil skal anvendes tekstanalytiske grundbegreber. På C-niveau vil der især være tale om en vis viden om genrerne, de grundlæggende analysetermer for litterære tekster som fx handling, synsvinkel, miljø, personkarakteristik, tema og for ikke-litterære tekster som fx afsender/modtager, budskab osv. I tekstanalysen arbejdes der med redegørelse, analyse og perspektivering i forhold til det læste emne, således at en tekst kan gives indhold og arbejdet kan resultere i en meningsfuld samtale ved hjælp af de relevante analysebegreber.

Ved medier forstås massemedier (fx aviser, film og tv), interpersonelle medier (fx mobiltelefoner og e-mail) og blandformer, dvs. kombinationer af massemedier og interpersonelle medier (fx internettets sociale netværk som YouTube, facebook og twitter).

På C-niveau arbejdes der med nyere litterære tekster, ikke-litterære tekster og mediestof, således at kursisterne får et kendskab til væsentlige strømninger af samfundsmæssig karakter. Nyere tekster og mediestof er udtryk for litterære, kulturelle og erkendelsesmæssige tendenser i engelsksprogede lande, og mødet med materialet vil kunne bidrage til en forståelse af kursisternes egne grundvilkår og egen samtid. Litterære tekster giver en impressionistisk indgangsvinkel, mens ikke-litterære tekster ofte kan forklare nogle årsagssammenhænge. Derfor vil en kombination af teksttyper ofte kunne etablere en bredere kulturel og samfundsmæssig forståelsesramme for kursisterne.

Film og tv

Film og tv har i kursisternes verden særdeles stor betydning, og bekendtheden med filmens sprog kan bruges som indgang til arbejdet med litteratur. Men film som det moderne fiktions- og dokumentationsmedium par excellence kan også inddrages i undervisningen for sin egen skyld. Sammenlignet med romanen er film en forholdsvis kort og afsluttet form, der gør mediet velegnet til arbejde i fagligt samspil og til sekvensering i forløb.

I arbejdet med fagets sproglige dimension kan film bruges som udgangspunkt for lytteøvelser. Kursisten møder i film og på tv autentisk talt engelsk, og undertekster, der kan slås fra eller indstilles til engelsk eller dansk, giver fine muligheder for forskellige arbejdsformer.

Også til at belyse historiske, samfundsmæssige og kulturelle forhold i den anglofone verden er film og tv-mediet velegnet. Kursisterne kan her i korte fiktive og dokumentariske fremstillinger få en viden om fx typisk adfærd, skikke og holdninger, historiske perioder og væsentlige samfundsmæssige træk i en anglofon nation.

I engelsk på C-niveau analyseres film først og fremmest som tekster, og det sker ved hjælp af tekstanalytiske grundbegreber.

2.2.3 Samfundsforhold i den engelsktalende verden

Væsentlige samfundsmæssige forhold i Storbritannien og USA

En forståelse af den sammenhæng en tekst eller sproglig frembringelse er udsprunget af må stå centralt i et fag, som er både et vidensfag og et kulturfag. På C-niveau ligger fokus på væsentlige samfundsmæssige forhold i Storbritannien og USA.

Eksempler på samfundsmæssige forhold
Familiestruktur, indvandring, sport, medier, informationssamfundet og politiske styreformere (fx i forbindelse med præsidentvalg i USA og parlamentsvalg i Storbritannien) er eksempler på samfundsmæssige forhold, der kan inddrages i undervisningen.

Aktuelle forhold i andre dele af den engelsktalende verden

Samfundsforhold i Storbritannien og USA kan ikke ses isoleret i en verden, hvor engelsk af mange årsager – historiske, politiske og økonomiske – er det globale sprog. Mange lande er engelsktalende og har haft en historisk udvikling, der er forløbet parallelt med Storbritannien og senere USA; men landene har også haft egne forudsætninger for at udvikle sig. Indlysende eksempler er postkoloniale områder som Sydafrika, Indien, Australien og Canada. Forhold her samt i andre engelsktalende områder kan naturligt bringes i samspil med andre dele af kernestoffet, for så vidt angår eksempelvis samfundsmæssige forhold.

Autentiske og ubearbejdede tekster

Det nævnes i læreplanen, at litterære og ikke-litterære tekster i kernestoffet skal være ubearbejdede og på autentisk engelsk. Anvendelse af tekster, der ikke lever op til disse kriterier, er

herved ikke udelukket fra behandling, idet kernestoffet vil blive tilføjet en ekstra dimension ved at blive perspektiveret vha supplerende stof.

2.3. Supplerende stof

Det, der nævnes i kernestoffet skal behandles, men for at kunne opnå de faglige mål og fx arbejde emnemæssigt kræves der inddragelse af andet relevant stof. Stof, der ikke kan henregnes under kernestoffet er supplerende stof. Det supplerende stof er i bred forstand kulturelle produkter, som har udgangspunkt i den engelsktalende verden.

Eksempler på supplerende stof
Film, billeder, musik og mediebarne udtryk i øvrigt er supplerende stof. I forbindelse med tekstlæsning vil det være relevant at inddrage malerkunst, fotografi, skulptur, arkitektur og andet som ”tekståbnere” og nødvendigt supplement til tekstarbejdet. Skønlitterære værker, der er oversat til engelsk, er også supplerende stof.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

3.1.1 Den anvendelsesorienterede profil

I den sproglige del af undervisningen i engelsk på hfe fokuseres der som nævnt tidligere på sprogets brug. En anvendelsesorienteret tilgang til fagets sproglige dimension vil lægge vægten på brugen af sproget og inddrage sprogets opbygning som et middel til at fremme kommunikative og formidlende kompetencer og ikke som et mål i sig selv.

Den indholdsmæssige side af undervisningen kan fx orienteres mod det anvendelsesorienterede ved

- at emner, der inddrages, så vidt muligt er aktuelle, af relevans for kursistgruppen og fra det virkelige liv
- at skabe situationer, hvor faget bliver et redskab til løsning af opgaver og problemer.

3.1.2 Arbejdet med tekster

Udfordringen i tekstanalysearbejdet er ikke at ødelægge kursisternes fornøjelse ved at læse skønlitteratur, men at skabe et fællesskab om teksten, hvor kursisterne lærer litteraturens sprog at kende for at opleve og få fornøjelse af den og i tilkøb få et perspektiv, der rækker ud over snævre personlige erfaringer.

3.1.3 Strategier for fremmedsprogstilegnelse

Strategier for fremmedsprogstilegnelse er en fællesbetegnelse for de arbejdsvaner og teknikker, en kursist anvender for at tilegne sig sproget. Fornuftig anvendelse af håndbøger er et element i effektiv sprogindlæring. Andre elementer er fx at arbejde målrettet med ordforråd, at kunne lytte og efterligne, at rette egne grammatiske fejl i mundtlig kommunikation, at arbejde systematisk med omskrivning og revision af egne skriftlige produkter, at anvende portfolio til at evaluere egne sproglige kompetencer, at turde afprøve hypoteser om sprog og at sammenligne med andre sprog.

Sprogindlæringsstrategier kan bruges af kursisten til både at effektivisere sprogindlæringen og styrke evnen til at kommunikere så flydende og forståeligt som muligt med de midler, den enkelte kursist har til rådighed. I sidstnævnte tilfælde Men det kan også blive en læreproces for kursisten. Ved at sætte kursisten i en situation, hvor der er brug for kompensatoriske strategier, kan kursisten bringes til at indse nødvendigheden af udvide fx sit ordforråd.

Eksempler på sprogindlærings- og kommunikationsstrategier

- Hukommelsesstrategier. Inden for sprogindlæring er det nyttigt at arbejde med hukommelsesstrategier til at huske og lære ord - i første omgang ord, man hører og læser.
- Lyttestrategier. Her er der tale om at lytte efter hovedindholdet, gætte en mening, drage sammenligninger og summere på det overordnede plan. I andre sammenhænge er det vigtigt at gøre sig klart, at man er nødt til at lytte efter detaljer, sammenligne ord med tilsvarende ord på modersmålet og lytte efter særlige sproglige vendinger.
- Talestrategier. Her kan der bl.a. være tale om kompensationsstrategier. Det drejer sig f.eks. om, hvordan man klarer sig med det ordforråd, man har. Et godt råd til kursisterne kan være at forsøge at tænke på fremmedsproget og ikke oversætte "inde i hovedet" fra modersmålet. Det giver ikke et naturligt fremmedsprog.
- Læsestrategier. Man har brug for forskellige læsestrategier, alt efter om man f.eks. læser for at huske det læste eller for blot at skimme en tekst for information. Læsestrategier anvendes også til udledningen af betydningen af ord og meninger. Man taler ofte om gættestrategier. For at brugen af de sidstnævnte skal lykkes, er det dog nødvendigt med visse forudsætninger for at gætte rigtigt. På gymnasieniveau forudsættes kursister at have et vist ordforråd og en vis viden om flere sprog, hvilket kan være en hjælp til et kvalificeret gæt; men engelsklærere har jo altid begrebet 'a false friend' i baghovedet. Det bør kursisterne også have.
- Kompensationsstrategier bruges på alle områder, hvor den sproglige formåen kommer til kort. Om-skrivning, fordi man mangler ord, er det mest oplagte eksempel, fx når kursisterne bruger ordet 'car' til at udtrykke det generelle 'means of transportation'. Parafrase er et andet eksempel. Forskere har slået fast, at den bedste kilde til at udvide ordforrådet er ved at læse for fornøjelsens skyld.
- Samtalestrategier. Forskning inden for udtale har vist, at rigtig sætningskonstruktion og korrekt tryk i flerstavesord har større betydning for forståelsen end kursistens evne til at udtale hver enkelt lyd korrekt på fremmedsproget. Hermed ikke være sagt, at korrekt udtale af enkeltlyde ikke har betydning. Kommunikationen lykkes også bedre på trods af fejl, hvis de talende har samme modersmål. I samtale hjælper kropssproget også med til at lette forståelsen. Muligheden for feedback fra samtalepartnere er til stede, så man kan sikre sig, at man bliver forstået.

3.1.4 Det skriftlige arbejde

Et af de faglige mål i læreplanen for C-niveau er, at kursisterne skal kunne give en sammenhængende skriftlig fremstilling på engelsk af et kendt emne. Arbejdet med skriftligheden tilrettelægges, så det indgår som støtte for tekst- og emnearbejdet og som støtte for sprogindlæringen. Arbejdet med skriftlighed vil således foregå både som hjemmearbejde og på holdet som led i kursistens afklaringsproces i forhold til arbejdet med emnerne og som støtte for indlæringen af det sproglige stof. Skriftlige opgaver bør være korte og have et klart fokus. Rettelser og feedback finder primært sted i klassen.

3.2 Arbejdsformer

3.2.1 Forløbsplanlægning

Undervisningen planlægges således, at teksterne samles om et overordnet emne eller tema, hvori kernestoffet indgår. I planlægningsfasen vil ideelt set indgå overvejelser om, hvorledes der overordnet skal arbejdes med stoffet i forhold til arbejdsformer og undervisningsprincipper under hensyntagen til den progression i arbejdsformer, som er med til at ansvarliggøre og selvstændiggøre kursisterne.

Emner

Ifølge læreplanen organiseres arbejdet med faget fortrinsvis i emner. På C-niveauet er der krav om mindst 3 emner. Både kernestof og supplerende stof skal være repræsenteret i emnerne.

Konstruktionen af emner har betydning for eksamen, hvor den ulæste tekst tematisk skal relateres til et af de læste emner. Det er bl.a. derfor væsentligt, at emnerne er defineret med et klart fokus, og at dette fokus fremtræder tydeligt i undervisningen. Nøgleordene for behandlingen af tekster, der indgår i et emne, er sammenhæng og perspektivering, dvs. i forbindelse med emnetekster ser man ud over teksten selv. Til ethvert emne hører et bestemt ordforråd. Det vil derfor være oplagt at indtænke ordforrådsøvelser i forbindelse med alle emner. Emner kan være af forskellig længde – det er ikke kvantiteten af tekster, der er afgørende – men derimod det fokus, der defineres. Det definerede fokus styrer udvælgelsen af de ulæste eksamenstekster og vil således fungere som en ramme for kursisten, der hjælper til at åbne teksten.

3.3 Informationsteknologi og elektroniske medier

It anvendes som et didaktisk og pædagogisk læringsredskab, der anvendes som et aktivt og medspillende element i undervisningen, og som anvendes løbende som et naturligt og integreret redskab.

Integration af it og elektroniske medier i undervisningen bidrager til variation, aktualitet og færdighedstræning i undervisningen. Samtidig muliggør anvendelsen af it og elektroniske medier i undervisningen, at læringsprocessen hos den enkelte kursist rykkes i centrum, ligesom den fremmer mulighederne for undervisningsdifferentiering.

Anvendelsen af it og elektroniske medier i undervisningen understøtter kursistcentrerede og projektorienterede arbejdsformer, og der er fokus på kursistaktiverende undervisning med det formål at fremme kursisternes læringsproces og læringsresultat.

It anvendes til at udvikle de fire færdigheder, dvs. *læse, lytte, tale og skrive*.

Læse- og lyttefærdighed

Et bredt udbud af elektroniske medier, både tekstbaserede og ikke-tekstbaserede, anvendes i undervisningen for at sikre, at kursisterne oplever sproget i autentiske sammenhænge. Desuden ses anvendelsen af elektroniske medier som en kilde til nyt fagligt indhold, hvor igennem kursisterne formidles et aktuelt og opdateret billede af den anglofone verden.

Udbuddet af elektroniske medier skal desuden anvendes til sprogligt at arbejde med kursisternes læse- og lyttefærdigheder. Kursisterne skal undervises i læse- og lyttestrategier med det overordnede formål at styrke deres receptive kompetencer, så de bliver bedre i stand til at læse tekster og forstå talt engelsk.

Som supplement til tekstbaserede medier kan blandt andet filmklip, kortfilm, musikvideoer, reklamer og nyhedsindslag med fordel inddrages.

It er desuden centrale i forbindelse med informationssøgning. Kursisterne kan i forbindelse med tekstarbejdet lære at søge yderligere og aktuel information på internettet.

Mundtlig sprogfærdighed

Elektronisk kommunikation anvendes til at udvikle kursisternes mundtlige sprogfærdighed med det formål at styrke udtale og fluency.

Elektronisk kommunikation kan faciliteres ved deltagelse i diskussionsfora eller i forbindelse med internationalt samarbejde, hvor kursisterne er i elektronisk kontakt med jævnaldrende fra andre lande og eksempelvis kommunikerer via chat eller Skype. Herved opleves sproget i en autentisk situation og gøres anvendelsesorienteret.

Kursistproducerede podcasts anvendes ligeledes til at udvikle kursisternes mundtlighed, som dog også træner skriftlig sprogfærdighed, herunder grammatisk viden og kunnen. Podcasts produceres eksempelvis i programmet *Audacity*, men kan med fordel også produceres på mobiltelefoner, som blandt andet også er velegnede til at optage kortere filmsekvenser.

Færdighedstræning

Som supplement til træningen af den mundtlige og skriftlige sprogfærdighed anvendes relevante elektroniske glose- og grammatikøvelser.

Resultaterne af indledende screeninger eller test skal følges op af midler til at forbedre den enkelte kursists problemområder. I starten vil det oftest dreje sig om manglende grammatiske færdigheder, hvor læreren kan introducere velegnede it-programmer.

Det er en god idé, at læreren selv udvikler sproglige øvelser, som er integreret i det aktuelle tekstarbejde, således at de to områder understøtter hinanden, og relevansen af de sproglige øvelser bliver tydeligere og det fra tekstarbejdet kendte ordforråd fæstnes. Både gloser og grammatik læres bedst i en relevant sammenhæng. Sådanne tekstrelaterede elektroniske sprogøvelser kan tilpasses forskellige niveauer.

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

I læreplanen skelnes mellem løbende evaluering og eksamen. Den løbende evaluering skal være både formativ og summativ. Den løbende evaluering kan foretages både skriftligt og mundtligt. Formålet er at støtte og styrke kursisternes kompetencer og læringsproces.

4.2 Prøveformer

4.2.1 Mundtlig prøve

Den mundtlige prøve bedømmer eksaminandens beherskelse af de faglige mål (læreplanens punkt 2.1).

Det samme ukendte prøvemateriale må højst anvendes ved 3 eksaminationer på samme hold. Prøvematerialet vælges af læreren og sendes til godkendelse hos censor normalt senest 5 hverdage inden prøven.

Til den afsluttende prøve giver undervisningsbeskrivelsen baggrundsoplysningerne for prøven. Undervisningen har fortrinsvis været organiseret i emner – mindst 3 på C-niveau – og det ukendte prøvemateriale har relation til disse emner. Det er ikke nødvendigvis alle de læste emner, der skal inddrages i den afsluttende prøve. De emner, der er udgangspunktet for prøvematerialet, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet. Eksaminanden skal på forhånd vide, hvilke emner der indgår som grundlag for prøven.

Eksamensspørgsmålene fordeles ved lodtrækning blandt eksaminanderne. Alle eksamensspørgsmål skal fremlægges ved prøvens start, og hver eksaminand skal kunne vælge mellem mindst fire spørgsmål (se Bekendtgørelse om prøver og eksamen).

Det ukendte materiale, som danner grundlag for prøven, har på C-niveau et omfang af 1-3 normalsider. En normalside svarer til 1300 bogstaver, dog tæller henholdsvis 30 verslinjer og 30 linjer drama og 3-6 minutters afspilning af mediemateriale i elektronisk form som en normalside. Op til 20% af det samlede omfang af det enkelte prøvemateriale må være mediemateriale i digital form. Prøvematerialet har en nøje sammenhæng med et af de studerede emner, og det afspejler vægtningen og forholdet mellem materialet i det studerede emne. Prøvematerialet skal være nyt for eksaminanden, og det kan således ikke bestå af andre dele af værker, som er læst i uddrag. Det ukendte prøvemateriale kan imidlertid godt være et uddrag af en anden tekst af samme forfatter.

Film betragtes som et værk. Hvis en film har været vist i uddrag eller i sin helhed, kan uddrag fra et tekstforlæg ikke anvendes som ukendt tekstmateriale.

Det ukendte tekstmateriale forsynes med kilde, forfatter og udgivelsesår samt det studerede emnes titel. Hvis der er tale om et uddrag eller en beskæring, forsynes materialet også med en kort, neutral engelsksproget indledning til teksten. Der opgives normalt ikke gloser, medmindre der er behov for realkommentarer eller forklaring af særligt vanskelige ord. Eksaminanden skal have mulighed for at demonstrere evne til at anvende faglige hjælpemidler, som fx ord-bøger.

Eksempel: Udformning af prøvematerialet

<p><u>Theme:</u> Living in a multicultural world.</p>

<p><u>Text:</u> An excerpt from the novel <i>Anita and Me</i> by Meera Syal, Flamingo 1997, p.9-10</p>
--

<p>The novel is set in a mining village in England. The time is the 1960s.</p>
--

Materialet må udgøre en afsluttet helhed, således at eksaminanden på relativt kort tid kan sætte sig ind i dets univers. Det vil derfor være en fordel, hvis der i undervisningen er arbejdet målrettet med at opbygge et relevant ordforråd i forhold til hvert enkelt emne. Dette kan eksaminanderne trække på i arbejdet med det ukendte tekstmateriale.

Den afsluttende prøve består af en præsentation og en samtale. Prøven kan indledes med, at eksaminanden giver en sammenhængende præsentation af det ukendte tekstmateriale og dets forbindelse med det studerede emne. Under præsentationen kan eksaminanden benytte egne noter, transparenter, elektroniske præsentationer eller lignende. Det vil normalt være en fordel, hvis eksaminanden i sin fremlæggelse tydeliggør dispositionen for sin præsentation. I præsentationen af det ukendte tekstmateriale kan det ofte være oplagt, at der desuden indgår en oplæsning af en eller flere indholdsmæssigt relevante passager efter eksaminandens eget valg. Oplæsningen må i så fald være forståelig i forhold til indholdet i teksten, samt vise eksaminandens beherskelse af engelsk udtale og intonation.

Præsentationsformen skal være passende i forhold til de faglige mål og fagets kernestof. Eksaminanden bør i sin præsentation fokusere på den mundtlige formidling af indholdet, der skal være struktureret, og kun bruge en teknisk præsentationsform (overhead eller elektronisk præsentation), hvis den indholdsmæssigt understøtter den mundtlige formidling. Der gives ikke ekstra tid til opstilling eller betjening af teknisk apparatur, og i tilfælde af nedbrud må eksaminanden kunne fortsætte uden brug af apparatur.

Ved den efterfølgende samtale får eksaminanden lejlighed til at vise sin evne til at indgå i en dialog.

Eksaminandens tekstarbejde må vise forståelse for elementære dele af tekstanalysen, og perspektivering må være relevant i forhold til det arbejde, der er foregået med emnet. Der gøres kort rede for indhold og synspunkter i tekstmaterialet, hvorefter der via en analyse af teksten trækkes linjer til det emne, der er studeret i undervisningen. Det er vigtigt, at eksaminanden bruger en del af eksaminationstiden på at vise sin evne til elementær tekstanalyse. Samtidig vil perspektivering give eksaminanden mulighed for at vise bredden i sit kendskab til det studerede emne.

Alle hjælpemidler er tilladt i forberedelsestiden og under eksaminationen, dog ikke kommunikation med omverdenen. Kursisterne instrueres i, hvordan de bedst udnytter hjælpemidler i forberedelsestiden og under eksaminationen. Under selve eksaminationen er der ikke tid til at konsultere noter, slå ord eller realia op eller lignende, men eksempelvis kan eksaminanden med fordel kort citere fra nogle medbragt værker for at underbygge væsentlige pointer i sin perspektivering til det læste emne. Eksaminanden kan også benytte stikord eller oversigter fra undervisningen som støtte under perspektivering til det læste emne.

Kursisterne får i undervisningen at vide, hvordan forberedelsestiden udnyttes bedst muligt, så der bliver tid til at sætte sig ind i det ukendte tekstmateriale, forberede den indledende præsentation og evt. oplæsning, samt trække linjer til det studerede emne. Den dobbelte forberedelsestid indebærer, at eksaminanderne, udover at skulle uddrage essensen af et ukendt tekstmateriale, også skal kunne trække linjer, se forbindelser og perspektivere til det læste emne.

4.1.2 Undervisningsbeskrivelser

Ved afslutningen af undervisningen i faget udarbejdes en undervisningsbeskrivelse af større forløb. Hovedformålet med undervisningsbeskrivelsen er at sikre, at censor kan forberede sig til at varetage sit hverv som censor, og at kursisterne har den nødvendige information vedr. eksamen.

Vigtigst i undervisningsbeskrivelsen er

- emnets titel
- emnets fokus
- anvendte materialer
- faglige mål, der har været inddraget.

Det er vigtigt, at emnets faglige fokus beskrives. Emnets titel og benyttet litteratur kan ikke gøre det ud for en sådan beskrivelse. Beskrivelsen af det faglige fokus bør være kort, men af et omfang, der sætter en udenforstående ind i det overordnede indholdsmæssige perspektiv med forløbet.

Undervisningsbeskrivelsen skrives i den af ministeriet udarbejdede skabelon.

Eksempel: Omtale af et emnes fokus i undervisningsbeskrivelsen

I forbindelse med et emne som "What's in a Name?" kunne der fx stå:

"Med udgangspunkt i biografisk materiale sættes fokus på familie og identiteten. Diskussion af moralske dilemmaer, identitet og kønsroller er gennemgående i læsningen af tekstmaterialet. Perspektivet er historisk og samfundsmæssigt."

4.2 Bedømmelseskriterier

4.2.1 Den mundtlige prøve

Eksamen afspejler eksaminandens samlede beherskelse af de faglige mål for niveauet. Det er således ikke hvert enkelt delmål under de faglige mål, der eksplicit skal bedømmes. Fokus vil, afhængigt af emnet og tekstmaterialet, ligge på de relevante dele af de faglige mål. Det er dog klart, at eksaminandens sprogbehandling i eksaminationen skal afspejle uddannelsens niveau og således de faglige mål, der er gældende for dette niveau. Der gives én karakter for den samlede mundtlige præstation.

4.2.2 Karakterfastsættelse

En præstation, der fuldt ud opfylder de relevante faglige mål, vurderes til 'fremragende' (karakteren 12), jf. bekendtgørelse nr. 262 af 20. marts 2007. Vurderingen 'fremragende' (12), 'godt' (7) og 'tilstrækkeligt' (02) defineres fagspecifikt som beskrevet i skemaet nedenfor. Beskrivelsen kan tjene som udgangspunkt for definition af de to øvrige vurderingen i feltet 'bestået': 'fortrinligt' (10) og 'nogenlunde' (4).

4.2.3 Bedømmelseskriterier Engelsk C hfe - mundtlig

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	Kursistens præsentation og samtale er struktureret og sammen-

		hængende, og kursisten anvender et til emnet passende ordforråd på et flydende og forståeligt engelsk, der viser beherskelse af den elementære grammatik. Kursisten kan frit formulere egne synspunkter og argumenter. Kursisten kan på sikker vis redegøre for indhold og synspunkter i tekstmaterialet og placere det i en større sammenhæng.
7	Godt	Kursistens præsentation og samtale er overvejende sammenhængende, og kursisten anvender et til emnet rimeligt passende ordforråd på et overvejende flydende og forståeligt engelsk, der viser delvis beherskelse af den elementære grammatik. Kursisten kan i rimelig grad formulere egne synspunkter og argumenter. Kursisten kan overvejende sikkert redegøre for indhold og synspunkt i tekstmaterialet og placere det i en større sammenhæng.
02	Tilstrækkeligt	Kursistens præsentation og samtale er noget usammenhængende, og kursistens ordforråd og beherskelse af elementær engelsk grammatik er mangelfuld og undertiden direkte kommunikationshæmmende. Kursisten har besvær med at formulere egne synspunkter og argumenter. Kursisten kan i mindre omfang redegøre for indhold og synspunkt i tekstmaterialet og placere det i en større sammenhæng.

I bekendtgørelse nr. 262 af 20. marts 2007 (Bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse) defineres den fulde karakterskala uafhængig af fagene på følgende måde:

Karakteren **12** gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.

Karakteren **10** gives for den fortrinlige præstation, der demonstrerer omfattende opfyldelse af fagets mål, med nogle mindre væsentlige mangler.

Karakteren **7** gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.

Karakteren **4** gives for den jævne præstation, der demonstrerer en mindre grad af opfyldelse af fagets mål, med adskillige væsentlige mangler.

Karakteren **02** gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.

Karakteren **00** gives for den utilstrækkelige præstation, der ikke demonstrerer en acceptabel grad af opfyldelse af fagets mål.

Karakteren **-3** gives for den ringe, helt uacceptable præstation.